

Strategies for Developing Women's Home-Based Businesses with an Emphasis on a Vulnerable Hamadan City Neighborhood

Reza Movahedi¹ | Mehrdad Pouya²

1. Agricultural Extension and Education Department, Faculty of Agriculture, Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran. Email: r.movahedi@basu.ac.ir

2. Corresponding Author, Agricultural Extension and Education Department, Faculty of Agriculture, Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran, Email: m.pouya@basu.ac.ir

Article info

Article type:

Research article

Article history:

Received: 17 April 2023

Received in revised form:
12 July 2023

Accepted: 06 August 2023

Published: 20 September
2023

Keywords: Employment, Entrepreneurship, Home Based Businesses, Vulnerable People, Self-Employed Women.

ABSTRACT

The experience of numerous nations indicates that the development of home-based enterprises is an effective strategy for reducing unemployment and creating employment opportunities for women and young people. This article describes the strategies for developing home enterprises and home employment, with a focus on Hamadan's disadvantaged neighborhoods.

The current study is a form of applied research that utilized a quantitative approach and a survey methodology. The statistical population consisted of two groups: the first consisted of approximately 70 women and young people seeking employment in the vulnerable region of Koye Mohammadih in the city of Hamadan. The second group consists of home-based employment and entrepreneurship specialists and city-based home-based business proprietors. About 90 individuals reside in Hamadan. The data collection instrument was a researcher-made questionnaire. The questionnaire contains 49 questions about employment and entrepreneurship solutions at home for vulnerable people in Hamadan city, 20 questions about viable home jobs for female household heads, and 5 questions about residents' desire for home business development. On a five-point Likert scale, the queries were ranked from very appropriate to very inappropriate. To determine the validity of the questions, pertinent experts' opinions were utilized. The questionnaire's dependability was determined using Cronbach's alpha and SPSS software.

Businesses related to handicrafts (tailoring, carpet weaving and designing); jobs related to food industries (packaging dry fruits and spices at home, preparing food at home, preparing raw food ingredients); service jobs (hairdressing at home, tailoring at home, production of decorative cardboard boxes and gifts) were deemed suitable for vulnerable persons and female heads of household. The six most important solutions for vulnerable people and female household heads to create home-based businesses are as follows: marketing, promotion, and sale of household products and productions; government and financial support; training and skill courses; communication, networking, and interactions; culture building and empowerment through media and virtual space; and legal and legal support.

For the empowerment of women in the Mohammadih region with varying levels of skills, knowledge, and literacy, it is possible to recommend suitable employment opportunities based on the investigated capacities and potentials. Due to the fact that this region was already rural, the women of this area are better able to perform certain tasks and activities, such as the preparation of homemade dairy products, basic sewing, packaging and processing of edible items and spices. These activities do not necessitate a great deal of capital, and all women can readily manage them.

Cite this article: Movahedi, R. & Pouya, M. (2023). Strategies for developing women's home-based businesses with an emphasis on a vulnerable hamadan city neighborhood, *Community Development (Rural and Urban)*, 15 (1): 153-173.

<https://doi.org/10.22059/jrd.2023.361011.668798>

© The Author(s). Publisher: University of Tehran Press.

DOI: <https://doi.org/10.22059/JRD.2023.361011.668798>

راهکارهای توسعه مشاغل خانگی زنان با تأکید بر یک محله آسیب‌پذیر شهر همدان

رضا موحدی^۱ | مهرداد پویا^۲^۱. گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران، رایانامه: r.movahedi@basu.ac.ir^۲. نویسنده مسئول، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران، رایانامه: m.pouya@basu.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

تجربه بسیاری از کشورها نشان می‌دهد توسعه مشاغل خانگی راهکار مناسبی برای کاهش نرخ بیکاری و فراهم‌آوردن زمینه اشتغال زنان و جوانان به حساب می‌آید. این مقاله راهکارهای توسعه مشاغل خانگی و اشتغال در منزل با تأکید بر مناطق آسیب‌پذیر شهر همدان را تشریح می‌کند.

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

پژوهش حاضر کاربردی است و با استفاده از رویکرد کمی و روش پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری آن را دو گروه تشکیل دادند: گروه اول، بانوان و جوانان جویای کار محله آسیب‌پذیر کوی محمدیه شهر همدان که تعداد آن‌ها حدود ۷۰ نفر بود. گروه دوم، کارشناسان صاحب‌نظر در زمینه اشتغال و کارآفرینی در منزل و صاحبان مشاغل خانگی در شهرستان همدان که حدود ۹۰ نفرند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق‌ساخته است. پرسشنامه‌ای حاوی ۴۹ سؤال درمورد راهکارهای اشتغال و کارآفرینی در منزل برای افراد آسیب‌پذیر شهر همدان، ۲۰ سؤال درباره مشاغل خانگی مناسب برای زنان سرپرست خانوار و افراد آسیب‌دیده و ۵ سؤال درباره تمایل ساکنان به توسعه و راه‌اندازی مشاغل خانگی بود. سؤالات در قالب طیف پنج‌قسمتی لیکرت شامل بسیار مناسب تا بسیار نامناسب رتبه‌بندی شدند. برای تعیین روایی پرسش‌ها، از نظرات متخصصان استفاده شد. پایایی پرسشنامه با آزمون آلفای کرونباخ و نرم‌افزار SPSS محاسبه شد.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱/۲۸

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۴/۲۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۵/۱۵

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۶/۲۹

مشاغل مناسب برای افراد آسیب‌دیده و زنان سرپرست خانوار شامل موارد زیر بودند: مشاغل مرتبط با صنایع دستی (دوزندگی، فرش‌بافی و طراحی)؛ مشاغل مرتبط با صنایع خوراکی (بسته‌بندی خشکبار و ادویه‌جات در منزل، تهیه غذا در منزل، تهیه مواد اولیه خوراکی)؛ و مشاغل خدماتی (آرایشگری در منزل، خیاطی، تولید جعبه‌های مقوایی تزئینی و کادویی). مهم‌ترین راهکارهای ایجاد شغل‌های خانگی برای افراد آسیب‌دیده و زنان سرپرست خانوار به ترتیب عبارتند از: بازاریابی، تبلیغ و فروش محصولات و تولیدات خانگی، حمایت‌های دولتی و مالی، برگزاری دوره‌های آموزشی و مهارت‌آموزی، ارتباطات، شبکه‌سازی و تعاملات، فرهنگ‌سازی و توانمندسازی از طریق رسانه‌ها و فضای مجازی، و حمایت قانونی و حقوقی.

کلیدواژه‌ها:

اشتغال، افراد آسیب‌پذیر، بانوان خودسرپرست، کارآفرینی، مشاغل خانگی..

برای توانمندی زنان محله محمدیه که سطح مهارت، دانش و سواد متفاوتی دارند، می‌توان براساس ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های بررسی شده، مشاغل متناسب را پیشنهاد داد. با توجه به اینکه این محله قبلاً بافت روستایی داشته است، زنان این محله برخی امور و فعالیت‌ها را بهتر می‌توانند انجام دهند؛ از جمله تهیه لبنیات خانگی، دوزندگی‌های ساده، بسته‌بندی و فرآوری مواد خوراکی و ادویه‌جات. این فعالیت‌ها نیاز به سرمایه زیادی ندارد و تمام زنان به راحتی می‌توانند از عهده آن برآیند.

موحدی، رضا و پویا، مهرداد. (۱۴۰۲). راهکارهای توسعه مشاغل خانگی زنان با تأکید بر یک محله آسیب‌پذیر شهر همدان. توسعه محلی (روستایی-شهری)، ۱۵(۱): ۱۵۳-۱۷۳.

<https://doi.org/10.22059/jrd.2023.361011.668798>

© نویسنده‌گان.

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران.

DOI: <https://doi.org/10.22059/JRD.2023.361011.668798>

۱. مقدمه

چالش بیکاری همواره با گسترش انواع آسیب‌های اجتماعی، بزهکاری‌ها، فقر، دزدی، و آدم‌ربایی همراه بوده است؛ بنابراین، کمبود فرصت‌های شغلی برای آحاد جامعه به‌طور عام و اقشار کم‌درآمد و آسیب‌پذیر جامعه به‌طور خاص، یکی از بزرگ‌ترین معضلاتی است که به‌نوبه خود، توازن و تعادل جامعه را به هم می‌ریزد (میرلطفی و همکاران، ۱۳۹۳). مشکلات برنامه‌ریزی و کم‌توجهی به اشتغال، به‌ویژه در جوامع درحال توسعه، دوره گذار و رسیدن به شکوفایی در آن جوامع را به فرسایشی می‌کند و دامنه فقر را در جامعه گسترش می‌دهد. از طرف دیگر، ایجاد فضای کسب‌وکار عمومی و اشتغال در بخش‌های مختلف صنعت، تجارت و خدمات، شرایط را برای تحقق توسعه پایدار فراهم می‌آورد (قادرمرزی، ۱۳۹۴). اهمیت جمعیت فعال در توسعه جوامع، زمانی مؤثر خواهد بود که همه افراد در این طبقه، مشغول به فعالیت در بخش‌های مختلف اقتصادی و به عبارتی، شاغل باشند؛ زیرا از نظر بسیاری از محققان، مهم‌ترین شرط برای رشد و توسعه هر جامعه‌ای، ایجاد اشتغال برای افراد آن جامعه است (مالویچی و همکاران^۱، ۲۰۲۳؛ رشی و سودها^۲، ۲۰۲۳)؛ بنابراین، رویکردهایی پایدار هستند که با توجه به تغییرات فناوری و قواعد و مقررات بازار، به ارزیابی مداوم نیازهای جامعه و ضرورت‌های فناوری بپردازند و مدل اشتغال مناسب‌تری ارائه کنند (سانکک^۳، ۲۰۲۳). در این راستا، تدوین سیاست‌های توسعه اشتغال در منزل و مشاغل خانگی می‌تواند راهکاری مناسب برای کاهش نرخ بیکاری و فراهم‌ساختن زمینه اشتغال گروه‌های آسیب‌پذیر ایفای نقش کند.

با وجود قدمت مشاغل خانگی، تعاریف نسبتاً متعدد و پیچیده‌ای برای آن وجود دارد. به این صورت که به هرگونه فعالیتی که در خانه برای کسب سود انجام می‌گیرد، شغل خانگی گفته می‌شود (سلطانی، ۱۳۹۲ به نقل از اوفوسوهن، ۲۰۰۵). از طرف دیگر مشاغل خانگی را نوعی کسب‌وکار می‌نامند که افراد در زمینه تولید، گردشگری، هنر، آموزش و پرورش و... در خانه انجام می‌دهند و با استفاده از فناوری‌ها سبب افزایش پتانسیل در رشد و موفقیت مشاغل خانگی در صنایع خاص می‌شوند (روسنافیساه و سیتی سالیبا^۴، ۲۰۱۲). ماسون و راثوسکه^۵ (۲۰۱۵) آن را کسب‌وکاری می‌دانند که کالا یا خدماتی به بازار عرضه می‌کند و این کار توسط فردی خوداشتغال یا به همراه افرادی که او استخدام کرده و با استفاده از امکانات محل سکونت انجام شده است. مشاغل خانگی نوعی کسب‌وکار است که به کمک خانواده در فضای مسکونی و در قالب یک طرح کسب‌وکار مجاز، بدون مزاحمت و ایجاد اختلال در آرامش واحدهای مسکونی همجوار شکل می‌گیرد و راهکاری مهم برای ایجاد اشتغال و درآمد در سراسر جهان، به‌ویژه برای زنان بدسرپرست به‌شمار می‌رود (حجاریان، ۱۴۰۱).

تجربه بسیاری از کشورها مثل چین و تایوان نشان می‌دهد کسب‌وکارهای خانگی^۶ راهکار مناسبی برای کاهش نرخ بیکاری و فراهم‌آوردن زمینه اشتغال زنان و جوانان به‌شمار می‌رود (تونمویی اسلام و کوتیکولا^۷، ۲۰۲۳). همچنین طبق آمار، ۲۰ درصد درآمد کشورهای درحال توسعه از مشاغل خانگی به‌دست می‌آید (خبرگزاری تسنیم، ۲۳ آذر ۱۴۰۱)؛ بنابراین در شرایطی که کشور دچار مشکل بیکاری جوانان و زنان است و از طرفی اشتغال در بخش‌های دولتی و خصوصی با هزینه و سرمایه‌های نسبتاً گزافی همراه

1. Maliwichi
2. Reshi & Sudha
3. Sancak
4. Siti Salbiah
5. Mason and Reuschke
6. Home Businesses
7. Tonmoy Islam & Kotikula

است، توسعه مشاغل خانگی فرصتی مناسب برای اجرای سیاست‌های اشتغال و کارآفرینی با ریسک و هزینه‌های بسیار پایین فراهم می‌کند. با این حال و با وجود مزایای توسعه کسب‌وکارهای خانگی و نقش عمده‌ای که می‌تواند در توسعه اشتغال و کارآفرینی ایفا کند، بروز موانع متعدد سبب شده تا کسب‌وکارهای خانگی به‌طور مناسب توسعه نیابند (بهرامی پاره، ۱۴۰۱؛ فتاحی و همکاران، ۱۴۰۱). نتایج مطالعات مختلف بیانگر وجود چالش‌ها و مشکلات مختلف در فرایند توسعه کسب‌وکارهای خانگی در مناطق مختلف کشور است (نجفی و صفا، ۱۳۹۳؛ یعقوبی فرانی و جلیلیان، ۱۳۹۴).

استان همدان با جمعیت ۱/۷ میلیون نفری، براساس آمار بهار ۱۳۹۹ دارای نرخ بیکاری ۷/۵ درصد یعنی حدود ۱۲۲ هزار نفر است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۹). استان همدان دارای پتانسیل‌های فراوانی است که با راه‌اندازی کسب‌وکارهای خانگی در زمینه‌های مختلف کشاورزی، خدمات و صنعت می‌توان موجب تنوع و دگرگونی زیادی در اقتصاد استان شد و به ایجاد شغل و کارآفرینی در بخش‌های مختلف کمک کرد. با اینکه سابقه کسب‌وکارهای خانگی در همدان دیرینه است و می‌تواند رویکردی مناسب در فرایند بهینه‌سازی و بهره‌وری نیروی کار و افزایش فرصت‌های اشتغال و کارآفرینی در منزل برای زنان و افراد آسیب‌پذیر باشد، توسعه مشاغل در منزل آن‌طور که شایسته است مورد توجه قرار نگرفته است. در تحقیقات نادری مهدبی و تیموری (۱۳۹۶) و سعدی و حیدری (۱۳۹۲) در همدان نشان داده شد توسعه مشاغل خانگی با موانع و مشکلاتی مانند نبود بازار فروش محصولات، تورم و بی‌ثباتی وضعیت اقتصادی جامعه، نبود حمایت مالی، ضعف حمایت‌های دولتی، مشکلات و چالش‌های مدیریتی، ضعف برنامه‌ریزی، مشکلات اقتصادی و تولیدی و ضعف خلاقیت و کارآفرینی روبه‌رو است که مانع توسعه این نوع کسب‌وکارها در سطح استان هستند؛ بنابراین باید راهکارهایی برای از بین بردن این موانع از طریق تحقیقات دقیق و علمی ارائه داد. در همین راستا، با توجه به پتانسیل خوبی که در استان همدان برای فعالیت در حوزه مشاغل خانگی به‌خصوص صنایع دستی وجود دارد، همچنین حمایت‌های دولت در پرداخت تسهیلات ۱۵۰ میلیونی به مشاغل خانگی با نرخ ۴ درصد و به ۵۲۰ رسته شغلی با اولویت مناطق محروم و حاشیه شهر، این تحقیق به دنبال ارائه و تدوین راهکارهایی جهت توسعه مشاغل خانگی با تأکید بر مناطق آسیب‌پذیر شهری همدان است. با انجام چنین تحقیقاتی نه تنها می‌توان زمینه را برای افزایش حضور و مشارکت افراد آسیب‌پذیر جامعه به‌ویژه زنان در عرصه‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جامعه فراهم کرد، بلکه به رفع مشکل بیکاری جامعه و افزایش درآمد این قشر در سطوح مختلف محلی و ملی کمک کرد.

هدف از انجام این تحقیق، تدوین راهکارهای توسعه مشاغل خانگی با تأکید بر یکی از محله‌های آسیب‌پذیر شهر همدان است. برای دستیابی به این هدف، اهداف اختصاصی زیر مدنظر قرار گرفته‌اند: شناسایی و معرفی نوع کسب‌وکارهای خانگی متناسب با شرایط یکی از محله‌های آسیب‌پذیر شهر همدان؛ ارائه راهکارهای متناسب در زمینه توسعه مشاغل خانگی در یکی از محله‌های آسیب‌پذیر شهر همدان؛ شناسایی عوامل مؤثر بر بهبود و توسعه مشاغل خانگی در یکی از محله‌های آسیب‌پذیر شهر همدان؛ و ارائه پیشنهادها کاربردی و سیاست‌گذاری جهت برنامه‌ریزی‌های مناسب ایجاد مشاغل خانگی.

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

یکی از برنامه‌هایی که در سال‌های اخیر به‌واسطه فناوری‌های جدید، مرز میان منزل و محل کار را از میان برده، کسب‌وکارهای خانگی است که رشد فزاینده‌ای داشته است (احمدپورداریانی، ۱۳۸۵). این‌گونه کسب‌وکارهای خانگی در زمره کسب‌وکارهای خرد طبقه‌بندی می‌شوند و وجه تمایز آن با دیگر کسب‌وکارها، محل فعالیت است (دادهیچ و شارما، ۲۰۲۳). نقطه مشترک تعاریف کسب‌وکارهای خانگی، در تأکید بر خانه به‌عنوان محل اصلی کسب‌وکار است. کسب‌وکارهایی را می‌توان خانگی نامید که صرف‌نظر از اندازه و نوع آن‌ها، محل اصلی فعالیتشان در خانه باشد (موسکه و وود، ۲۰۰۵؛ روزنا فیسا و همکاران، ۲۰۰۹). از آنجا که کسب‌وکارهای خانگی و

کوچک به منابع متنوع کمتر با ریسک‌پذیری و سرمایه‌گذاری کمتری نیاز دارند، لازم است راه‌اندازی و توسعه این نوع کسب‌وکارها مورد توجه ویژه قرار گیرد. توسعه کسب‌وکارهای خانگی در بین افراد آسیب‌پذیر جامعه به لحاظ روانی و اجتماعی سبب افزایش رفاه ذهنی و عینی و بالارفتن سطح زندگی آن‌ها می‌شود. همچنین موجب افزایش اعتماد و سرمایه اجتماعی و گسترش روابط اجتماعی افراد آسیب‌پذیر می‌شود (مرادنژادی، ۱۳۹۸)؛ بنابراین مشاغل خانگی اهمیت بسیاری در رونق اقتصادی و کاهش بیکاری در جوامع مختلف دارند و لازم است دولت برای توسعه این‌گونه کسب‌وکارها برنامه‌ریزی‌ها و راهبردهای بلندمدت و کوتاه‌مدت و میان‌مدت ارائه کند. توسعه مشاغل خانگی با صرف هزینه‌های بسیار اندک می‌تواند بخشی از مشکلات اساسی دولت در حل کردن معضل بیکاری را برطرف کند. با توجه به رقابت شدید جهانی، برنامه‌ریزی دقیق کسب‌وکار برای سودآوری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است (اوستروالدر و پیگنور، ۲۰۱۰؛ کاپاسی و گالوی، ۲۰۱۸).

بررسی مطالعاتی که درخصوص راهکارهای توسعه مشاغل خانگی انجام پذیرفته نشان می‌دهد این راهکارها را می‌توان در گروه‌های مختلفی طبقه‌بندی کرد. یکی از این گروه‌بندی‌ها راهکارهای اجتماعی است. کارگرسورکی (۱۳۸۹)، گری^۱ (۲۰۱۲)، تیپیل (۲۰۰۶)، آگهی و همکاران (۱۳۹۱)، یعقوبی فرانی و موحدی (۱۳۹۱)، پاپزن و همکاران (۱۳۹۰)، احمدی و همکاران (۱۳۸۸)، خنیفر و همکاران (۱۳۸۹) و پیشگاهی‌فرد و همکاران (۱۳۸۹) در مطالعات خود بر راهکارهای اجتماعی در توسعه مشاغل خانگی تأکید کردند. گروه دیگر مربوط به راهکارهای حمایتی توسعه مشاغل خانگی است. در این زمینه، اختصاص وام‌های بلندمدت در دو سال ابتدایی می‌تواند عاملی مؤثر برای سازمان‌دهی اشتغال خانگی به‌شمار آید (نادری و تیموری، ۱۳۹۶). سیاست‌های حمایتی درخصوص بازاریابی، بازاریابی، تبلیغات، از دیگر راهکارهای توسعه صادرات تولیدات خانگی است (رودگرنژاد و کیاکجوری، ۱۳۸۹). برای رشد و موفقیت کسب‌وکارها، حمایت‌های محیطی و حمایت‌های دولت و فضای کسب‌وکار مانند زیرساخت‌های خدماتی، شرایط اقتصاد خانگی و سیاست‌های دولت (عبدالکراد و محمد، ۲۰۰۹) بسیار اهمیت دارد. زیرساخت‌هایی چون ساختارهای اقتصادی، سیاسی، قانونی، مالی، تدارکاتی و اجتماعی از عوامل مؤثر بر کسب‌وکارها هستند و می‌توانند نگرش‌ها و رفتارهای کارآفرینانه را تسهیل کنند (احمدپور و مقیمی، ۲۰۱۶). کسب‌وکار به‌عنوان کل محیط اطراف که تأثیری مستقیم یا غیرمستقیم بر عملکرد کسب‌وکار دارد نیز شناخته می‌شود و بسیاری از جنبه‌های آن تحت تأثیر عملکرد، سیاست‌ها، حمایت‌ها و کارآمدی دولت است (پرچمی و جلالی، ۱۳۹۸). نتایج مهدی‌پور و همکاران (۱۴۰۲) نشان داد خودکفایی، آموزش‌های بدو اشتغال و دسترسی به سرمایه شخصی برای توسعه مشاغل خانگی، از مهم‌ترین و کلیدی‌ترین توانمندسازها هستند. نتایج تحقیق فتاحی و همکاران (۱۳۹۹) در همدان نشان داد عوامل زیر در ارتقای عملکرد و توسعه مشاغل خانگی تأثیرگذارند: الف) شاخص‌های مالی (ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری و درآمدی، هزینه‌های تولید و صادرات)، ب) بهبود فضای کسب‌وکار (اصلاح و بهبود قوانین و مقررات، افزایش ظرفیت‌های آموزشی، بهبود عملیات تولید و فناوری کارگاهی)، پ) دسترسی به بازارهای خارجی (کسب اطلاعات عمومی بازار، تقویت دانش صادراتی و تقویت سازمان‌های توسعه صادرات)، و ت) توسعه قابلیت‌های صادراتی (برنامه‌ریزی، افزایش قابلیت‌های بازاریابی، افزایش قابلیت‌های استفاده از محصول و افزایش مزیت رقابتی). حجاریان (۱۴۰۱) به این نتیجه رسید که ۱۱ دسته عامل در توسعه مشاغل خانگی روستایی مؤثرند، شامل: عوامل انگیزشی، ساختاری و زیربنایی، بازاریابی، سیاست‌گذاری، آموزشی و ترویجی، مدیریتی، مشارکت، منابع مالی و اعتباری، نظام اطلاعاتی، نگرشی و حمایتی. رامبد و مختارپور قهرودی (۱۳۹۹) نشان دادند مسائل و نیازهای زنان صاحبان مشاغل و متقاضیان

1. Gray

2. AbdulKader & Mohamad

مشاغل خانگی در مناطق ۱۶ و ۱۹ تهران عبارت‌اند از: تبعیض جنسیتی، محدودیت‌های قانونی، ساعات کاری زیاد، تداخل با وظایف خانوادگی، مقررات دست‌وپاگیر، نارضایتی بیمه‌های اجتماعی، به‌روزی نبودن آموزش‌ها و تمایل به شیوه‌های آموزش استادی-شاگردی، عدم نظارت بر اجرای قوانین، ضعف در بازاریابی، کافی نبودن تسهیلات بانکی، عدم ثبات اقتصادی و نرخ بالای رشد تورم، محدودیت در دسترسی به فضای مجازی و نارضایتی از بازارچه‌های شهرداری.

نتایج تحقیق پرجمی و جلالی (۱۳۹۸) درباره بررسی کسب‌وکارهای خانگی در راستای تحقق سیاست‌های کلی اشتغال مشخص کرد توسعه این‌گونه کسب‌وکارها با بهبود فضای کسب‌وکار، دارای ارتباط است و راهکارهای موفقیت کسب‌وکارهای خانگی به عواملی مانند دسترسی به اطلاعات، آموزش، شبکه‌های اجتماعی و شیوه‌های تأمین مالی بستگی دارد. مردانزادی (۱۳۹۸) در واکاوی موانع راه‌اندازی کسب‌وکارهای خانگی در مناطق روستایی استان ایلام، این موانع را در شش دسته تقسیم‌بندی کرد، شامل: موانع اقتصادی-سیاستی، تجربه کسب‌وکار، مهارتی، آموزشی، فرهنگی-اجتماعی و روان‌شناختی. یافته‌های پژوهش علی‌پور و همکاران (۱۳۹۸) به‌منظور ارائه مدل توسعه کسب‌وکارهای خانگی در شهر تهران مبتنی بر رویکرد محله‌محوری نشان داد توانمندسازی زنان با میانگین ۰/۸۹ بیشترین و فرهنگ‌سازی اشتغال زنان با میانگین ۰/۶۷ کمترین تأثیر را در توسعه کسب‌وکارهای خانگی در شهر تهران داشته‌اند. در پژوهش فلاح (۱۳۹۷) نتایج مشخص کرد عواملی مانند فرهنگ‌سازی کارآفرینانه، ظرفیت‌سازی کارآفرینانه و توانمندسازی کارآفرینانه، مهم‌ترین پیشران‌های توسعه کسب‌وکارهای بسیار کوچک (میکرو) در بخش مشاغل خانگی روستایی هستند. نادری مهدی و تیموری (۱۳۹۶) با هدف شناسایی راهکارهای توسعه مشاغل خانگی زنان روستایی شهرستان اراک به این نتیجه رسیدند که تقویت فرهنگ کارآفرینی، راهکار اجتماعی-نهادی اول (با نمره ۱۰۰) است و سیاست‌های حمایت در بازاریابی نیز راهکار اقتصادی-حمایتی اول (با نمره ۸۰) به‌شمار می‌آید.

الحوثالی (۲۰۲۰) ضمن بررسی چالش‌های فراروی زنان کارآفرین فعال در عرصه مشاغل خانگی توضیح داد درحالی‌که مشکلات مالی در تمام مراحل چرخه کسب‌وکار وجود دارد، مشکلات روان‌شناختی در مراحل اولیه، مشکلات اجتماعی در مراحل اولیه و حین توسعه و درنهایت مشکلات عملیاتی، مهم‌ترین چالش حین مرحله توسعه کسب‌وکار بوده است. هستینگز^۱ (۲۰۱۸) به مطالعه کسب‌وکارهای خانگی در کشورهای سازمان همکاری و توسعه اقتصادی پرداخت و به این نتیجه رسید که در بین ۷۵ درصد از کسب‌وکارهای خانگی در کشورهای مورد بررسی، همکاری و جافنادگی شبکه‌ای وجود دارد. استرایدوم^۲ (۲۰۱۷) نقش بازاریابی در موفقیت و ادامه حیات کسب‌وکارهای بسیار کوچک در آفریقای جنوبی را بررسی کرد و دریافت دو عامل تمایز از رقبا با استفاده از نوآوری بازاریابی و داشتن اطلاعات دقیق از نیازهای بازار هدف، مهم‌ترین عامل حفظ بقای کسب‌وکارهای بسیار کوچک است. دونگا^۳ و همکاران (۲۰۱۶) موانع مهم کسب‌وکارهای کوچک، متوسط و بسیار کوچک را در پنج عامل ضعف مالی، دسترسی نداشتن به بازار، تجهیزات و فناوری‌های قدیمی، زیرساخت‌های ضعیف و نبود آموزش دسته‌بندی کردند. ماسون و راثوسکه (۲۰۱۵) نیز سرمایه، تضاد نقش بین خانه و کسب‌وکار، دسترسی به شبکه‌های اجتماعی، اندازه و ویژگی‌های طرح خانه، نداشتن کارکنان ماهر و قوانین مرتبط با استخدام را از موانع رشد کسب‌وکارهای خانگی زنان پنداشتند.

ندج^۴ و همکاران (۲۰۱۵) عوامل مؤثر بر رشد و توسعه مؤسسه‌های مالی کوچک، متوسط و بسیار کوچک را تحت تأثیر سه عامل می‌دانند که عبارت‌اند از: مشکل در تأمین وام، نبود فرصت‌های آموزشی و کمبود مهارت‌های کارآفرینی. وورلی و راجرز (۲۰۱۴) در

1. Hastings
2. Strydom
3. Donga
4. Ndege

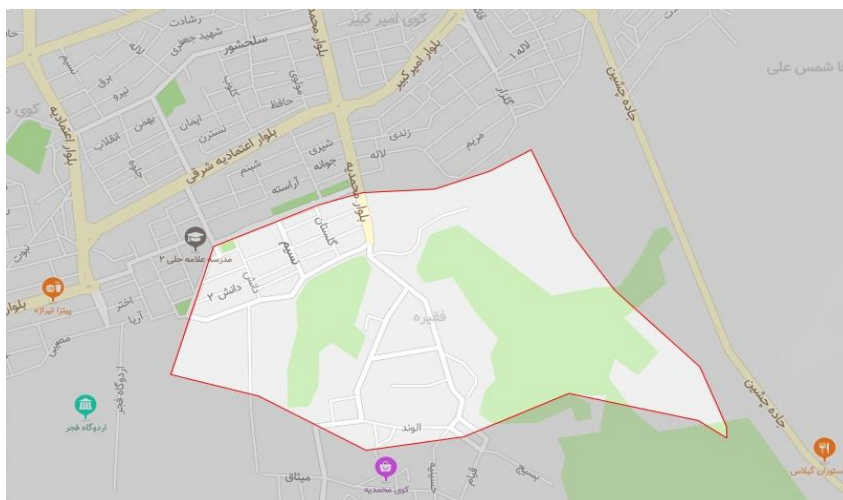
مطالعه‌ای درباره انگیزه‌های راه‌اندازی مشاغل خانگی در انگلستان، گزارش کردند که داستان‌های شرکت‌کنندگان در مطالعه دلالت بر این دارد که انگیزه‌های این کار، پیچیده و گاه شخصی هستند، اما تعارضات و درگیری‌های ایشان در محیط کاری گذشته، عامل مهمی در ایجاد انگیزه برای مشاغل خانگی بوده است. جین و کورویسانوس (۲۰۱۳) نقش کسب‌وکارهای خانگی در منطقه مورد نظر و ادراک آن‌ها از سیاست‌های دولتی توسعه کسب‌وکار را مطالعه کردند و دریافتند نقش دولت محدود به زمان شکل‌گیری کسب‌وکارها است و برنامه و حمایتی برای نوآوری‌های در رشد و تشویق کسب‌وکارها وجود ندارد.

۳. روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر کاربردی است و با رویکرد کمی و روش پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری آن را دو گروه تشکیل دادند: ۱. بانوان و جوانان جویای کار محله آسیب‌پذیر کوی محمدیه شهر همدان که تعداد آن‌ها حدود ۷۰ نفر بود؛ ۲. کارشناسان صاحب‌نظر در زمینه مسئله اشتغال و کارآفرینی در منزل و صاحبان مشاغل خانگی در شهرستان همدان که حدود ۹۰ نفرند. روش انتخاب نمونه‌ها با استفاده از جدول مورگان برای بانوان بدسرپرست ۵۹ نفر و تعداد نمونه‌های کارشناسان ۷۴ نفر تعیین شد. روش نمونه‌گیری به صورت تصادفی ساده و ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق‌ساخته بود. پرسشنامه‌ای که تدوین شد، حاوی ۴۹ سؤال درمورد راهکارهای اشتغال و کارآفرینی در منزل برای افراد آسیب‌پذیر شهر همدان، ۲۰ سؤال درباره مشاغل خانگی مناسب برای زنان سرپرست خانوار و افراد آسیب‌دیده، و ۵ سؤال درباره تمایل ساکنان به توسعه و راه‌اندازی مشاغل خانگی بود. سؤالات در قالب طیف پنج‌قسمتی لیکرت شامل بسیار مناسب تا بسیار نامناسب رتبه‌بندی شدند. برای تعیین روایی پرسش‌ها از نظرات متخصصان استفاده شد. پایایی پرسشنامه نیز با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ و نرم‌افزار SPSS محاسبه شد.

متغیرهای تحقیق با توجه به ماهیت تحلیل داده‌ها و تک‌متغیره‌بودن آن‌ها شامل راهکارهای توسعه مشاغل خانگی بود که پس از تحلیل عاملی اکتشافی شامل راهکارهای فردی روان‌شناختی، راهکارهای اجتماعی-فرهنگی، راهکارهای اقتصادی، راهکارهای نهادی و سیاسی، و راهکارهای قانونی شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آماره‌های توصیفی فراوانی، درصد، انحراف معیار، واریانس، میانگین و آمار تحلیلی از تحلیل عاملی اکتشافی به کمک نرم‌افزار SPSS بوده است.

محله محمدیه یا روستای فقیره سابق، با مختصات جغرافیایی $34^{\circ}45'41''E$ $48^{\circ}31'59''N$ در جنوب شرقی شهرستان همدان واقع شده است. این محله از شمال با بلوار بهارستان و از غرب با خیابان زکریا رازی محصور شده است و با محله‌های حصار آقا شمس علی، کوی دکتر چمران و کوی امیرکبیر مجاورت دارد.

شکل ۱. موقعیت کوی محمدیه در شهرستان همدان

این منطقه یکی از پنج منطقه مورد توجه در طرح توانمندسازی مناطق محروم است که به اذعان اهالی، به رغم قرارگرفتن در محدوده بالای شهر، با وجود مشکلاتی مانند کمبود امکانات رفاهی، ورزشی و... در مقایسه با دیگر مناطق همجواریش عقب مانده است (پیام همدان، ۷ تیر ۱۴۰۰). در این محله ۷۰ خانوار بدسرپرست یا خودسرپرست وجود دارد که شناسایی شده‌اند و مهارت‌ها، دانش و سواد متفاوتی دارند. با توجه به اینکه این محله قبلاً بافت روستایی داشته است، زنان این محله برخی از امور و فعالیت‌ها را می‌توانند بدون نیاز به آموزش انجام دهند. از جمله این اقدامات می‌توان به تهیه لبنیات خانگی، دوزندگی‌های ساده، بسته‌بندی و فراوری مواد خوراکی و ادویه‌جات اشاره کرد. این فعالیت‌ها نیاز به سرمایه زیادی ندارد و تمام زنان به راحتی می‌توانند از عهده آن برآیند. همچنین عمدتاً افراد آسیب‌پذیر شناسایی شده در این محله، زنان متأهل و دارای فرزند هستند که به توجه بیشتر مسئولان نیاز دارند.

۴. یافته‌های پژوهش

یافته‌های تحقیق نشان داد سن کارشناسان ۲۳ تا ۵۶ است (میانگین = $38/56$ و انحراف معیار = $6/79$). از مجموع ۷۴ نفر، ۱۴ درصد در دامنه سنی ۲۰ تا ۳۰، $40/8$ درصد در دامنه سنی ۳۱ تا ۴۰، $30/6$ درصد در دامنه سنی ۴۱ تا ۵۰ و مابقی ($14/6$ درصد) در دامنه سنی بالای ۵۰ قرار دارند. از مجموع ۷۴ نفر از جامعه نمونه، $18/9$ درصد مرد (14 نفر) و $79/1$ درصد زن (60 نفر) هستند؛ بنابراین بیشترین فراوانی متعلق به کارشناسان زن است. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که در جامعه کارشناسان $2/7$ درصد دارای دیپلم، $6/8$ درصد فوق‌دیپلم، $29/8$ درصد لیسانس، $45/9$ درصد دارای تحصیلات کارشناسی ارشد و $14/8$ درصد دارای مدرک دکتری هستند. بیشترین فراوانی مربوط به تحصیلات فوق‌لیسانس و سابقه کاری پاسخگویان ۱ تا ۳۰ سال است. میانگین سابقه کاری جامعه مورد بررسی $13/73$ سال با انحراف معیار $9/06$ است.

۴-۱. راهکارهای مشاغل خانگی زنان

یکی از اهداف اصلی نوشتار حاضر، شناسایی و معرفی راهکارهای مختلف برای ایجاد اشتغال در منزل در مناطق آسیب‌دیده شهرستان همدان است. براساس مبانی نظری، راهکارهای اولیه شناسایی و سپس از طریق پرسشنامه اندازه‌گیری شدند. نتایج در این مورد بیانگر آن است که از بین ۴۹ راهکار پیشنهادی، همه آن‌ها مقادیر بالاتر از میانگین دارند و از نظر پاسخگویان برای مشاغل خانگی مناسب بوده‌اند. جدول ۱ نظرات پاسخگویان را درباره راهکارهای ایجاد اشتغال و کارآفرینی در منزل، در محله کوی محمدیه شهرستان همدان نشان می‌دهد. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، مقوله «استفاده از ظرفیت فضای مجازی برای حمایت از مشاغل خانگی زنان سرپرست خانوار» با بیشترین میانگین (۴/۳۹۰) دارای بیشترین اهمیت بوده و در اولویت قرار گرفته است. همچنین مقوله‌های «لزوم اجرای طرح بیمه زنان دارای مشاغل خانگی نظیر تأمین آتیه، بیمه عمر و...» با میانگین ۴/۳۵، «برگزاری کلاس‌های آموزشی مهارت‌های کاریابی و اشتغال در منزل» با میانگین ۴/۳۴، «حمایت از بازاریابی محصولات و تولیدات خانگی زنان و افراد آسیب‌دیده» با میانگین ۴/۳۱ و «دادن وام‌های سریع و کم‌بهره به کارآفرینان خانگی ویژه زنان سرپرست خانوار» با میانگین ۴/۲۷ در اولویت‌های دوم تا پنجم قرار گرفتند. «برگزاری کلاس‌های روان‌شناسی و مشاوره مداوم به زنان و خانواده‌های آن‌ها» و «به‌کارگیری آموزه‌های اسلامی برای تقویت مشارکت زنان سرپرست خانوار» به ترتیب با میانگین‌های ۳/۶۸ و ۳/۴۳ در اولویت‌های آخر قرار گرفتند و از دیدگاه جامعه نمونه، نسبت به سایر راهکارها از اهمیت کمتری برخوردارند.

جدول ۱. اولویت‌بندی راهکارهای ایجاد مشاغل خانگی برای زنان سرپرست خانوار و افراد آسیب‌دیده (از دیدگاه کارشناسان)

اولویت	انحراف معیار	میانگین	راهکار ایجاد مشاغل خانگی
۱	۰/۵۵۲۵	۴/۳۹۰	استفاده از ظرفیت فضای مجازی برای حمایت از مشاغل خانگی زنان سرپرست خانوار
۲	۰/۷۱۷۵	۴/۳۵۰	لزوم اجرای طرح بیمه زنان دارای مشاغل خانگی نظیر تأمین آتیه، بیمه عمر و...
۳	۰/۵۹۶۷	۴/۳۴۳	برگزاری کلاس‌های آموزشی مهارت‌های کاریابی و اشتغال در منزل
۴	۰/۹۲۳۶	۴/۳۱۲	حمایت از بازاریابی محصولات و تولیدات خانگی زنان و افراد آسیب‌دیده
۵	۰/۷۶۱۰	۴/۲۷۰	دادن وام‌های سریع و کم‌بهره به کارآفرینان خانگی ویژه زنان سرپرست خانوار
۶	۰/۵۴۱۶	۴/۲۶۵	اعطای وام به دانش‌آموختگان زن در جهت اشتغال در منزل با مشارکت زنان سرپرست خانوار
۷	۰/۵۲۶۸	۴/۲۳۸	حمایت همه‌جانبه دولت از مشاغل خانگی زنان سرپرست خانوار
۸	۰/۶۱۰۵	۴/۲۳۴	حمایت ویژه از مشاغل خانگی نو و کارآفرینان خانگی
۹	۰/۷۶۵۷	۴/۲۱۹	توجه ویژه به وضعیت اشتغال فرزندان زنان سرپرست خانوار
۱۰	۰/۶۲۹۱	۴/۲۱۸	اولویت‌دادن به زنان سرپرست خانوار هنگام تعریف وام‌های خوداشتغالی
۱۱	۰/۶۷۰۹	۴/۲۰۸	استفاده از ظرفیت زنان سرپرست خانوار که قبلاً در ایجاد مشاغل خانگی موفق بوده‌اند
۱۲	۰/۶۴۶۸	۴/۲۰۵	ترویج فرهنگ کار و تلاش بین زنان سرپرست خانوار و خانواده‌های آسیب‌دیده
۱۳	۰/۷۳۸۵	۴/۲۰۳	تقویت اعتمادبه‌نفس زنان خودسرپرست برای باور توانمندی‌های خود و ایجاد شغل در منزل
۱۴	۰/۹۰۶۳	۴/۱۸۷	ایجاد بانک اطلاعاتی جامع از زنان سرپرست خانوار در شهر همدان
۱۵	۰/۸۰۷۷	۴/۱۷۹	حمایت‌های حقوقی مناسب از مشاغل زنان سرپرست خانواده و افراد آسیب‌دیده
۱۶	۱/۰۷۷۲	۴/۱۷۱	اعطای کمک‌های بلاعوض به زنان سرپرست خانوار جهت راه‌اندازی مشاغل خانگی
۱۷	۰/۵۱۰۸	۴/۱۵۸	تشویق بنگاه‌های خریدوفروش اینترنتی برای بسترسازی مناسب و بازاریابی تولیدات زنان سرپرست خانوار
۱۸	۰/۶۲۲۸	۴/۱۵۶	ترویج فرهنگ مصرف محصولات و تولیدات خانگی
۱۹	۰/۵۶۹۵	۴/۱۵۴	هویت‌بخشی و ارزش‌گذاری مناسب برای تولیدات خانگی زنان سرپرست خانوار
۲۰	۰/۸۹۴۷	۴/۱۵۲	ارائه خدمات مشاوره‌ای رایگان جهت اشتغال در منزل برای زنان سرپرست خانوار

اولویت	انحراف معیار	میانگین	راهکار ایجاد مشاغل خانگی
۲۱	• ۰/۶۶۳۵-	• ۴/۱۴۰	تبلیغات و بازاریابی تولیدات زنان سرپرست خانوار با استفاده از اینترنت و فضای مجازی
۲۲	• ۰/۹۶۷۷-	• ۴/۱۲۵	کاهش نابرابری دستمزدی بین زنان و مردان سرپرست خانوار در مشاغل یکسان
۲۳	• ۰/۶۴۵۳-	• ۴/۱۰۹	سازمان‌دهی و مدیریت مشاغل خانگی زنان سرپرست توسط مدیران زن
۲۴	• ۰/۶۳۵۴-	• ۴/۰۹۳	آموزش مهارت‌های خلاقیت کسب‌وکار به زنان سرپرست خانوار
۲۵	• ۰/۷۱۹۴-	• ۴/۰۷۸	ایجاد بازارچه‌های فروش محصولات زنان سرپرست خانوار در فضای مجازی
۲۶	• ۰/۸۵۲۱-	• ۴/۰۶۳	تأسیس صندوق ویژه اشتغال زنان سرپرست خانوار
۲۷	• ۰/۶۶۳۶-	• ۴/۰۶۲	ایجاد اشتغال خانگی در قالب خوشه‌های کسب‌وکار (ایجاد چند شغل مرتبط با یک موضوع)
۲۸	• ۰/۶۰۲۳-	• ۴/۰۴۶	برگزاری دوره‌های مهارت‌آموزی توسط سازمان‌های مختلف از جمله سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای
۲۹	• ۰/۷۹۶۰-	• ۴/۰۳۰	معافیت مالیاتی برای شرکت‌هایی که از زنان سرپرست خانوار استفاده کنند
۳۰	• ۰/۷۰۱۳-	• ۴/۰۱۷	حمایت رسانه‌ها، فضای مجازی و خیرین در زمینه بازاریابی و فروش محصولات
۳۱	• ۰/۶۴۹۷-	• ۴/۰۱۵	همهانگ‌سازی نهادهای دولتی در راستای ایجاد مشاغل خانگی و جلوگیری از موازی‌کاری
۳۲	• ۰/۵۷۷۱-	• ۴/۰۱۳	حمایت نهادها در زمینه فروش محصولات تولیدی در منزل و هماهنگی با مراکز فروش
۳۳	• ۰/۷۶۶۱-	• ۳/۹۸۸	پرداخت وام‌های بلندمدت به زنان سرپرست خانواده و آسیب‌دیده برای اشتغال در منزل
۳۴	• ۰/۹۱۷۰-	• ۳/۹۸۴	تشکیل تعاونی‌های ویژه زنان سرپرست خانوار
۳۵	• ۰/۷۸۵۳-	• ۳/۹۵۳	برگزاری نمایشگاه‌های دائمی و فصلی (ملی، منطقه‌ای و محلی) برای محصولات زنان سرپرست خانواده و افراد آسیب‌دیده
۳۶	• ۰/۸۳۳۳-	• ۳/۹۳۷	تحقیق درباره ارائه مدل‌های مناسب کسب‌وکار خانگی در محله‌های آسیب‌پذیر
۳۷	• ۰/۸۲۲۴-	• ۳/۹۲۱	تشکیل گروه‌های غیردولتی و انجمن‌های حمایتی و خدماتی برای زنان سرپرست خانوار
۳۸	• ۰/۷۵۰۰-	• ۳/۹۰۶	تقویت روحیه و تمایل به کارآفرینی در زنان سرپرست خانوار
۳۹	• ۰/۷۳۷۱-	• ۳/۸۹۰	ترغیب زنان برای شبکه‌سازی و تعاملات با یکدیگر برای فروش محصولات
۴۰	• ۰/۷۷۳۹-	• ۳/۸۵۹	شکل‌گیری و فعال‌شدن تعاونی‌های خانوادگی
۴۱	• ۱/۰۴۲۲	• ۳/۸۴۷	مهارت‌آموزی در زمینه کامپیوتر و اینترنت برای راه‌اندازی مشاغل خانگی
۴۲	• ۰/۷۶۰۵-	• ۳/۸۴۳	ترغیب زنان برای تشکیل گروه‌های محلی و جمع‌آوری سرمایه کار با وام خانگی
۴۳	• ۰/۷۰۲۷-	• ۳/۸۲۸	شناسایی و معرفی مشاغل خانگی مناسب برای زنان سرپرست خانوار
۴۴	• ۰/۸۳۹۱-	• ۳/۷۹۶	برگزاری جشنواره‌های خاص برای تمجید از زحمات زنان سرپرست خانوار
۴۵	• ۰/۶۷۷۷-	• ۳/۷۸۱	ایجاد شغل برای چند نفر از زنان سرپرست خانوار به صورت نمونه
۴۶	• ۰/۷۵۵۹-	• ۳/۷۵۰	افزایش لینک‌های ارتباطی با نهادهای مرتبط
۴۷	• ۱/۰۱۱۷	• ۳/۷۳۴	تولید کتابچه‌های راهنمای راه‌اندازی مشاغل خانگی برای زنان سرپرست خانوار
۴۸	• ۰/۷۳۱۹-	• ۳/۶۸۷	برگزاری کلاس‌های روان‌شناسی و مشاوره مداوم به زنان و خانواده آن‌ها
۴۹	• ۰/۹۹۰۰-	• ۳/۴۳۷	به‌کارگیری آموزه‌های اسلامی برای تقویت مشارکت زنان سرپرست خانوار

۴-۲. نظرات کارشناسان درباره مشاغل خانگی پیشنهادی برای زنان سرپرست خانوار

در این باره، ابتدا مشاغل خانگی که براساس مصاحبه‌ها و مبانی نظری استخراج شده بودند، به صورت فهرست درآمد و از طریق پرسشنامه در تعداد ۲۰ مورد شغلی از پاسخگویان سؤال شد. در پاسخ به این سؤال نیز همه مشاغلی که از پاسخگویان پرسیده شدند، مقادیر میانگین زیادی داشتند. همان‌گونه که در جدول ۲ ملاحظه می‌شود، مقوله «کارهای خدماتی در منزل (آرایشگری، خیاطی، تولید جعبه‌های مقوایی تزئینی و کادویی)» با میانگین ۴/۳۸ دارای بیشترین اهمیت بوده و در اولویت قرار گرفته است. همچنین مشاغلی نظیر «بسته‌بندی خشکبار و ادویه‌جات در منزل (زعفران، زرشک، کشمش، سبزیجات)» با میانگین ۴/۳۱ «تهیه مواد اولیه»

غذا و خوراکی در منزل (تولید رشته آش، تهیه موسیر و سیر و پیازداغ برای رستوران‌ها و منازل) با میانگین ۴/۲۲ و «طراحی (عروسک‌سازی، طراحی و دوخت مقنعه و روسری، طراحی و ساخت مانکن)» با میانگین ۴/۲۱ در اولویت‌های بعدی قرار گرفتند. سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار نیز با میانگین ۳/۰۴ از جمله مشاغلی بود که از نظر پاسخگویان در رتبه آخر قرار گرفت.

جدول ۲. اولویت‌بندی مشاغل خانگی مناسب برای زنان سرپرست خانوار و افراد آسیب‌دیده (از دیدگاه کارشناسان)

اولویت	انحراف معیار	میانگین	مشاغل خانگی مناسب برای زنان سرپرست خانوار
۱	۰/۷۴۷۸	۴/۳۸۱	کارهای خدماتی در منزل (آرایشگری، خیاطی، تولید جعبه‌های مقوایی تزئینی و کادویی)
۲	۰/۶۱۳۹	۴/۳۱۲	بسته‌بندی خشکبار و ادویه‌جات در منزل (زعفران، زرشک، کشمش، سبزیجات)
۳	۰/۹۸۳۴	۴/۲۲۱	تهیه مواد اولیه غذا و خوراکی در منزل (رشته آش، موسیر و سیر و پیازداغ برای رستوران‌ها و منازل)
۴	۰/۵۷۶۴	۴/۲۱۸	طراحی (عروسک‌سازی، طراحی و دوخت مقنعه و روسری، طراحی و ساخت مانکن)
۵	۰/۷۵۹۶	۴/۲۰۳	فروش بافی (فرش، گلیم و...)
۶	۰/۷۹۴۳	۴/۱۸۹	دوزندگی و رشته‌های مرتبط در منزل (کیف، کمر بند، جای موبایل، دستگیره و...)
۷	۰/۵۰۰	۴/۱۸۷	تهیه غذا و موارد مرتبط در منزل (ترشیجات، مربا، سمنو، غذاهای محلی)
۸	۰/۷۱۷۵	۴/۱۵۷	تولید و بسته‌بندی عرقیات گیاهی
۹	۰/۶۹۵۰	۴/۱۵۶	تولید و بسته‌بندی گیاهان دارویی
۱۰	۰/۵۳۰۵	۴/۱۴۰	بسته‌بندی تنقلات و موارد مشابه در منزل (میوه‌جات، قره‌قروت، نقل و آبنبات)
۱۱	۰/۵۸۳۳	۴/۰۹۳	سفال کاری (میناکاری، سیاه‌قلم و...)
۱۲	۰/۹۷۵۹	۴/۰۰۰	تولید و بسته‌بندی محصولات آرایشی و بهداشتی از گیاه دارویی
۱۳	۰/۹۵۰	۳/۹۵۳	آموزش در منزل (کلاس‌های آموزشی و مهارتی برای سایر زنان در منزل)
۱۴	۰/۸۰۲۸	۳/۹۲۲	خدمات پرستاری در منزل (پرستاری از بزرگسالان، کودکان و افراد ناتوان در منزل)
۱۵	۰/۸۴۱۴	۳/۹۲۱	تهیه مواد لبنی در منزل (تهیه ماست خانگی، تهیه دوغ محلی و...)
۱۶	۰/۹۰۶۳	۳/۸۱۲	چوب و منبت (وسایل چوبی، منبت و معرق کاری)
۱۷	۰/۸۳۵۷	۳/۷۵۰	نگهداری و پرورش زنبور عسل
۱۸	۰/۷۶۰۵	۳/۶۵۶	بازاریابی و تبلیغات محصولات (به صورت اینترنتی)
۱۹	۰/۸۰۹۰	۳/۳۹۰	استفاده از زنان سرپرست خانوار در نقش مشاوران کسب و کار
۲۰	۰/۹۶۶۵	۳/۰۴۶	سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار

۴-۳. آمار توصیفی ساکنان محلی

سن پاسخگویان ۱۹ تا ۵۷ سال است (میانگین = ۳۸/۵۶ و انحراف معیار = ۶/۷۹). از مجموع ۵۹ نفر، ۳/۸ درصد زیر ۲۰ سال، ۲۵ درصد زیر ۳۰ سال، ۳۶/۵ درصد ۳۱ تا ۴۰ سال و ۲۱/۲ درصد ۴۱ تا ۵۰ سال و مابقی (۷/۷ درصد) بالای ۵۱ سال هستند. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که در جامعه مورد مطالعه ۱۷/۳ درصد از ساکنان بی‌سواد، ۴۲/۳ درصد زیردیپلم، ۳۴/۶ درصد دیپلم، ۵/۸ درصد دارای تحصیلات دانشگاهی و مدرک فوق‌دیپلم هستند. بیشترین فراوانی مربوط به تحصیلات زیردیپلم است. وضعیت شغلی ساکنان مورد مطالعه ۸۶/۵ درصد بیکار و ۹/۷ درصد هم دارای مشاغل خانگی هستند. درباره وضعیت اقتصادی ساکنان، سؤال به صورت طیف سه‌قسمتی مناسب، متوسط و نامناسب پرسیده شد. اطلاعات به‌دست آمده نشان می‌دهد ۵۷/۷ درصد از ساکنان وضعیت اقتصادی خود را در سطح متوسط و ۳۸/۵ درصد نامناسب و بد توصیف کرده‌اند. درباره وضعیت بیمه‌ای ساکنان، ۲۴ نفر (۴۰/۷ درصد) دارای بیمه

خدمات درمانی یا تأمین اجتماعی هستند و ۳۵ نفر (۵۹/۳ درصد) فاقد بیمه‌های درمانی هستند. درباره وضعیت تأهل پاسخگویان، ۱۰ نفر (۱۶/۹ درصد) مجرد، ۴۳ نفر (۷۳ درصد) متأهل و ۶ نفر (۱۰/۱ درصد) مطلقه هستند.

۴-۴. میزان تمایل ساکنان به راه‌اندازی مشاغل خانگی

در این قسمت با استفاده از سؤالات استاندارد سنجش قصد و تمایل، میزان تمایل ساکنان کوی محمدیه به راه‌اندازی مشاغل خانگی بررسی شد. نتایج نشان داد تمایل یا قصد ساکنان مورد نظر به راه‌اندازی مشاغل خانگی بیشتر از سطح متوسط است (جدول ۳).

جدول ۳. توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب میزان تمایل به راه‌اندازی مشاغل خانگی

انحراف معیار	میانگین	سؤال
۱/۲۲	۳/۷۲	هدف و قصد من این است که در آینده در یک شغل خانگی مشغول شوم
۱/۲۵	۳/۶۸	آماده‌ام برای راه‌اندازی یک شغل خانگی، هر کاری را انجام دهم
۱/۲۰	۳/۵۴	تمایل دارم اطرافیان را به راه‌اندازی شغل خانگی ترغیب کنم
۱/۱۴	۳/۴۴	به احتمال زیاد در آینده نزدیک کسب و کار خانگی خودم را راه‌اندازی می‌کنم
۱/۰۷	۳/۴۱	به‌طور جدی درباره شروع یک کسب و کار خانگی فکر کرده‌ام

۴-۵. نظرات ساکنان درباره اهمیت هریک از مشاغل خانگی پیشنهادی

همان‌گونه که در جدول ۴ ملاحظه می‌شود، مقوله دوزندگی و رشته‌های مرتبط در منزل (کیف، کمر بند، جای موبایل، دستگیره و...) با میانگین ۴/۳۰ دارای بیشترین اهمیت بوده و در اولویت قرار گرفته است. همچنین مشاغل نظیر فرش‌بافی (فرش، گلیم،...) با میانگین ۳/۸۶، بسته‌بندی خشکبار و ادویه‌جات در منزل (زعفران، زرشک، کشمش، سبزیجات و...) با میانگین ۳/۷۸، تهیه غذا و موارد مرتبط در منزل (ترشیجات، مربا، سمنو، غذاهای محلی با میانگین ۳/۴۶ در اولویت‌های بعدی قرار گرفتند. از طرفی خدمات پرستاری در منزل (پرستاری از بزرگسالان، کودکان و افراد ناتوان در منزل) و سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار با میانگین ۲/۵۸ و ۲/۵۳ از جمله مشاغلی بود که از نظر ساکنان در رتبه آخر قرار گرفت.

جدول ۴. اولویت‌بندی مشاغل خانگی برای زنان سرپرست خانوار و افراد آسیب‌دیده (از دیدگاه ساکنان)

اولویت	انحراف معیار	میانگین	مشاغل خانگی
۱	۱/۴۶	۴/۳۰	دوزندگی و رشته‌های مرتبط در منزل (کیف، کمر بند، جای موبایل، دستگیره و...)
۲	۱/۴۸	۳/۸۶	فرش‌بافی (فرش، گلیم و...)
۳	۰/۹۶	۳/۷۸	بسته‌بندی خشکبار و ادویه‌جات در منزل (زعفران، زرشک، کشمش، سبزیجات و...)
۴	۱/۰۴	۳/۶۶	تهیه غذا و موارد مرتبط در منزل (ترشیجات، مربا، سمنو، غذاهای محلی)
۵	۱/۳۶	۳/۵۲	بسته‌بندی تنقلات و موارد مشابه در منزل (میوه‌جات، قره‌قروت، نقل و آب‌نبات)
۶	۰/۷۸	۳/۳۸	کارهای خدماتی در منزل (آرایشگری، خیاطی، تولید جعبه‌های مقوایی تزئینی و کادویی)
۷	۰/۷۵	۳/۳۲	تولید و بسته‌بندی گیاهان دارویی
۸	۰/۶۹	۳/۲۲	تولید و بسته‌بندی عرق‌جات گیاهی
۹	۱/۲۳	۳/۱۶	تهیه مواد اولیه غذا و خوراکی در منزل (رشته آش، موسیر و سیر و پیاز داغ برای رستوران‌ها و منازل)
۱۰	۰/۸۳	۳/۱۵	تهیه مواد لبنی در منزل (ماست خانگی، دوغ محلی و...)
۱۱	۱/۰۱	۳/۱۴	استفاده از زنان سرپرست خانوار در نقش مشاوران کسب و کار

۱۲	• ۰/۹۰	• ۳/۰۸	تولید و بسته‌بندی محصولات آرایشی و بهداشتی از گیاه دارویی
۱۳	• ۱/۱۰	• ۳/۰۲	طراحی (عروسک‌سازی، طراحی و دوخت مقنعه و روسری، طراحی و ساخت مانکن)
۱۴	• ۱/۰۲	• ۲/۹۸	سفال کاری (میناکاری، سیاه‌قلم و...)
۱۵	• ۰/۷۶	• ۲/۸۸	آموزش در منزل (کلاس‌های آموزشی و مهارتی برای سایر زنان در منزل)
۱۶	• ۰/۷۷	• ۲/۸۵	نگهداری و پرورش زنبورعسل
۱۷	• ۰/۹۱	• ۲/۸۱	بازاریابی و تبلیغات محصولات (به‌صورت اینترنتی)
۱۸	• ۰/۷۱	• ۲/۷۶	چوب و منبت (وسایل چوبی، منبت و معرق کاری)
۱۹	• ۰/۶۳	• ۲/۵۸	خدمات پرستاری در منزل (پرستاری از بزرگسالان، کودکان و افراد ناتوان در منزل)
۲۰	• ۰/۵۲	• ۲/۵۳	سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار

۴-۶. تحلیل عاملی راهکارهای توسعه مشاغل خانگی

تحلیل عاملی از جمله روش‌های چندمتغیره است که در آن، متغیر مستقل و وابسته مطرح نیست. این روش جزو تکنیک‌های هم‌وابسته محسوب می‌شود و کلیه متغیرها به هم وابسته لحاظ می‌شوند. هدف اصلی تحلیل عاملی آن‌ها، خلاصه‌کردن داده‌ها است. این روش به همبستگی درونی تعداد زیادی از متغیرها می‌پردازد و درنهایت، آن‌ها را در قالب عامل‌های عمومی محدودی دسته‌بندی و تبیین می‌کند. ابتدا تشخیص مناسب بودن داده‌ها برای تحلیل عاملی با استفاده از آماره‌های KMO و آزمون بارتلت انجام می‌گیرد. دامنه KMO بین صفر تا یک است و هرچه قدر این آماره به یک نزدیک‌تر باشد، روایی نمونه بیشتر است. وقتی مقدار KMO بزرگ‌تر از ۰/۶ باشد، به راحتی می‌توان تحلیل عاملی کرد و هرچه قدر این مقدار بیشتر باشد، کفایت نمونه‌برداری بیشتر خواهد بود (کلانتری، ۱۳۸۸).

جدول ۵. مقدار ضریب KMO و آزمون بارتلت متغیرهای راهکارها

آزمون	مقدار
KMO	۰/۸۰۱
Bartlett's	۴۵۷۰/۶۰۶
sig	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش

ضریب KMO با توجه به جدول ۵ برای راهکارهای استفاده‌شده در این تحقیق ۰/۸۰۱ است که رقم مناسبی است. سطح معنی‌داری آزمون بارتلت ۰/۰۰۰ است. درنتیجه در سطح ۹۹ درصد معنی‌دار است و با توجه به معنی‌داری بودن آزمون بارتلت می‌توان نتیجه گرفت تفکیک عامل‌ها به درستی انجام شده است.

جدول ۶. بارهای عاملی و عوامل گروه‌بندی مربوط به راهکارهای اشتغال در منزل

تعداد عوامل استخراج‌شده	مقادیر ویژه اولیه			مقادیر ویژه دوران‌یافته		
	مقدار ویژه	درصد واریانس	درصد تجمعی	مقدار ویژه	درصد واریانس	درصد تجمعی
۱	• ۲۰/۴۴۳	• ۴۱/۷۲۱	• ۴۱/۷۲۱	• ۱/۵۶۴	• ۲۱/۵۶۰	• ۲۱/۵۶۰
۲	• ۶/۷۹۷	• ۱۳/۸۷۱	• ۵۵/۵۹۲	• ۹/۲۷۴	• ۱۸/۹۲۷	• ۴۰/۴۸۷
۳	• ۵/۶۰۸	• ۱۱/۴۴۵	• ۶۷/۰۳۶	• ۸/۰۶۴	• ۱۶/۴۵۷	• ۵۶/۹۴۴
۴	• ۳/۶۳۶	• ۷/۴۲۱	• ۷۴/۴۵۷	• ۴/۹۶۹	• ۱۰/۱۴۱	• ۶۷/۰۸۵

مقادیر ویژه دوران یافته			مقادیر ویژه اولیه			تعداد عوامل استخراج شده
درصد تجمعی	درصد واریانس مقدار ویژه	مقدار ویژه	درصد تجمعی	درصد واریانس مقدار ویژه	مقدار ویژه	
۷۳/۰۶۴ •	۵/۹۷۹ •	۲/۹۳۰ •	۷۹/۰۵۳ •	۴/۵۹۶ •	۲/۲۵۲ •	۵
۷۸/۷۸۶ •	۵/۷۲۲ •	۲/۸۰۴ •	۸۲/۶۷۱ •	۳/۶۱۸ •	۱/۷۷۳ •	۶
۸۲/۶۸۸ •	۳/۹۰۲ •	۱/۹۱۲ •	۸۵/۸۳۳ •	۳/۱۶۲ •	۱/۵۵۰ •	۷
۸۶/۵۷۲ •	۳/۸۸۴ •	۱/۹۰۳ •	۸۸/۳۵۷ •	۲/۵۲۴ •	۱/۲۳۷ •	۸
۹۰/۴۱۴ •	۳/۸۴۲ •	۱/۸۸۳ •	۹۰/۴۱۴ •	۲/۰۵۷ •	۱/۰۰۸ •	۹

طبق نتایج تحلیل عاملی راهکارهای اشتغال و کارآفرینی در منزل، ۹ عامل تأثیرگذار شناسایی شدند. دلیل انتخاب این ۹ عامل برحسب مقدار ویژه^۱ محاسبه شده است که مقادیر بزرگتر از یک نشان‌دهنده تعداد عوامل استخراج شده است. در این تحقیق، تعداد عواملی که مقدار ویژه آن‌ها بزرگتر از یک بود، ۹ عامل شدند. در جدول ۶ مقادیر ویژه هر یک از عوامل نشان داده شده است. این ۹ عامل ۹۰ درصد تغییرات واریانس کل را تبیین می‌کنند. ماهیت عامل‌های استخراج شده و در نتیجه نام‌گذاری آن‌ها در جدول ۷ قابل مشاهده است.

جدول ۷. مقادیر بارهای عاملی مربوط به هر یک از عوامل استخراجی

شماره	نام عامل	گویه‌ها	بارهای عاملی
۱	حمایت از بازاریابی و فروش محصولات و تولیدات خانگی	حمایت از بازاریابی محصولات و تولیدات خانگی زنان و افراد آسیب‌دیده	۰/۷۸۴
		حمایت‌های حقوقی مناسب از مشاغل زنان سرپرست خانواده و افراد آسیب‌دیده	۰/۸۵۹
		برگزاری نمایشگاه‌های دائمی و فصلی (ملی، منطقه‌ای و محلی) برای محصولات زنان سرپرست خانواده و افراد آسیب‌دیده	۰/۷۰۱
		اعطای کمک‌های بلاعوض به زنان سرپرست خانوار جهت راه‌اندازی مشاغل خانگی	۰/۷۱۰
		تاسیس صندوق ویژه اشتغال زنان سرپرست خانوار	۰/۷۸۱
		برگزاری جشنواره‌های خاص جهت تمجید از زحمات زنان سرپرست خانوار	۰/۷۹۰
		تشکیل گروه‌های غیردولتی و انجمن‌های حمایتی و خدماتی برای زنان سرپرست خانوار	۰/۸۷۰
		شکل‌گیری و فعال‌شدن تعاونی‌های خانوادگی	۰/۷۸۲
		حمایت رسانه‌ها، فضای مجازی و خیرین در زمینه بازاریابی و فروش محصولات	۰/۶۴۰
		ترغیب زنان برای تشکیل گروه‌های محلی و جمع‌آوری سرمایه کار با وام خانگی	۰/۸۴۵
۲	دوره‌های مهارت‌آموزی، کاریابی و کارآفرینی در منزل	برگزاری کلاس‌های آموزشی مهارت‌های کاریابی و اشتغال در منزل	۰/۸۹۱
		لزوم اجرای طرح بیمه زنان دارای مشاغل خانگی نظیر تأمین آتیه، بیمه عمر و...	۰/۸۱۲
		ارائه خدمات مشاوره‌ای رایگان جهت اشتغال در منزل برای زنان سرپرست خانوار	۰/۶۰۳
		ایجاد بانک اطلاعاتی جامع از زنان سرپرست خانوار در شهر همدان	۰/۵۶۷
		ترویج فرهنگ کار و تلاش بین زنان سرپرست خانوار و خانواده‌های آسیب‌دیده	۰/۶۵۰
		برگزاری دوره‌های مهارت‌آموزی توسط سازمان‌های مختلف از جمله سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای	۰/۸۱۳
		برگزاری کلاس‌های روانشناسی و مشاوره مداوم به زنان و خانواده آن‌ها	۰/۶۹۳

شماره	نام عامل	گویه‌ها	بارهای عاملی
۳	تقویت ارتباطات، شبکه‌سازی و تعاملات	آموزش مهارت‌های خلاقیت کسب‌وکار به زنان سرپرست خانوار	۰/۷۳۴
		تقویت اعتمادبه‌نفس زنان خودسرپرست برای باور توانمندی‌های خود و ایجاد شغل در منزل	۰/۹۳۹
		ترغیب زنان برای شبکه‌سازی و تعاملات با یکدیگر برای فروش محصولات	۰/۸۴۲
		مهارت‌آموزی در زمینه کامپیوتر و اینترنت برای راه‌اندازی مشاغل خانگی	۰/۸۶۳
		تحقیق درباره ارائه مدل‌های مناسب کسب‌وکار خانگی در محلات آسیب‌پذیر	۰/۷۵۵
		افزایش مسیرهای ارتباطی با نهادهای مرتبط	۰/۷۵۲
		شناسایی و معرفی مشاغل خانگی مناسب برای زنان سرپرست خانوار	۰/۷۰۷
۴	پرداخت وام‌های بلندمدت و کوتاه‌مدت	تقویت روحیه و تمایل به کارآفرینی در زنان سرپرست خانوار	۰/۸۲۵
		پرداخت وام‌های بلندمدت به زنان سرپرست خانواده و آسیب‌دیده برای اشتغال در منزل	۰/۶۵۰
		اعطای وام به دانش‌آموختگان زن در جهت اشتغال در منزل با مشارکت زنان سرپرست خانوار	۰/۷۳۶
		تشکیل تعاونی‌های ویژه زنان سرپرست خانوار	۰/۵۷۶
		دادن وام‌های سریع و کم‌بهره به کارآفرینان خانگی ویژه زنان سرپرست خانوار	۰/۸۲۵
		ایجاد اشتغال خانگی در قالب خوشه‌های کسب‌وکار (ایجاد چند شغل مرتبط با یک موضوع)	۰/۶۶۷
		استفاده از ظرفیت فضای مجازی برای حمایت از مشاغل خانگی زنان سرپرست خانوار	۰/۷۹۰
۵	استفاده از ظرفیت فضای مجازی و رسانه‌ها	معافیت مالیاتی برای شرکت‌هایی که از زنان سرپرست خانوار استفاده کنند	۰/۵۵۸
		ترویج فرهنگ مصرف محصولات و تولیدات خانگی	۰/۷۵۲
		ایجاد بازارچه‌های فروش محصولات زنان سرپرست خانوار در فضای مجازی	۰/۶۴۹
۶	حمایت دولت و نهادها از مشاغل خانگی زنان	توجه ویژه به وضعیت اشتغال فرزندان زنان سرپرست خانوار	۰/۷۳۷
		حمایت همه‌جانبه دولت از مشاغل خانگی زنان سرپرست خانوار	۰/۵۸۷
		حمایت ویژه از مشاغل خانگی نو و کارآفرینان خانگی	۰/۶۳۹
		هماهنگ‌سازی نهادهای دولتی در راستای ایجاد مشاغل خانگی و جلوگیری از موازی‌کاری	۰/۵۳۵
		کاهش نابرابری دستمزدی بین زنان و مردان سرپرست خانوار در مشاغل یکسان	۰/۶۲۲
۷	حمایت قانونی و حقوقی	معافیت مالیاتی برای شرکت‌هایی که از زنان سرپرست خانوار استفاده کنند	۰/۵۴۹
		سازمان‌دهی و مدیریت مشاغل خانگی زنان سرپرست توسط مدیران زن	۰/۶۷۷
۸	مدیریت و سازمان‌دهی مشاغل خانگی	اولویت‌دادن به زنان سرپرست خانوار هنگام تعریف وام‌های خوداشتغالی	۰/۵۱۳
		ایجاد شغل برای چند نفر از زنان سرپرست خانوار به صورت نمونه	۰/۷۱۴
۹	ایجاد شغل برای چند نفر به صورت نمونه	حمایت نهادها در زمینه فروش محصولات تولیدی در منزل و هماهنگی با مراکز فروش	۰/۵۱۷

۵. بحث و نتیجه‌گیری

عامل اول، حمایت از بازاریابی و فروش محصولات و تولیدات خانگی؛ عامل اول بیشترین میزان تبیین‌کنندگی واریانس کل را شامل می‌شود که در این تحقیق، ۲۱/۵ درصد از تغییرات واریانس کل را تبیین کرده است. متغیرهایی که در این عامل دارای بار عاملی بزرگ‌تر از ۰/۵ بودند، عبارت‌اند از: حمایت از بازاریابی محصولات و تولیدات خانگی زنان و افراد آسیب‌دیده، برگزاری نمایشگاه‌های دائمی و فصلی (ملی، منطقه‌ای و محلی) برای محصولات زنان سرپرست خانواده و افراد آسیب‌دیده، اعطای کمک‌های بلاعوض به زنان سرپرست خانوار جهت راه‌اندازی مشاغل خانگی، تأسیس صندوق ویژه اشتغال زنان سرپرست خانوار، برگزاری جشنواره‌های خاص جهت تمجید از زحمات زنان سرپرست خانوار، تشکیل گروه‌های غیردولتی و انجمن‌های حمایتی و خدماتی برای زنان سرپرست

خانوار، شکل‌گیری و فعال‌شدن تعاونی‌های خانوادگی، حمایت رسانه‌ها، فضای مجازی و خیرین در زمینه بازاریابی و فروش محصولات، ترغیب زنان برای تشکیل گروه‌های محلی و جمع‌آوری سرمایه کار با وام خانگی. به‌طور نسبی در بیشتر این متغیرها، موضوع بازاریابی محصولاتی که توسط مشاغل خانگی تولید می‌شود، حائز اهمیت بوده است.

عامل دوم، دوره‌های مهارت‌آموزی، کاریابی و کارآفرینی در منزل: دومین عامل، یعنی برگزاری دوره‌های مهارت‌آموزی، کاریابی و کارآفرینی، به میزان حدود ۱۹ درصد، سهم زیادی در تبیین واریانس کل راهکارها دارد و متغیرهای این عامل، دارای بار عاملی بزرگ‌تر از ۰/۵ هستند. این متغیرها عبارت‌اند از: برگزاری کلاس‌های آموزشی مهارت‌های کاریابی و اشتغال در منزل، لزوم اجرای طرح بیمه زنان دارای مشاغل خانگی نظیر تأمین آتیه، بیمه عمر و... ارائه خدمات مشاوره‌ای رایگان جهت اشتغال در منزل برای زنان سرپرست خانوار، ایجاد بانک اطلاعاتی جامع از زنان سرپرست خانوار در شهر همدان، برگزاری دوره‌های مهارت‌آموزی توسط سازمان‌های مختلف از جمله سازمان آموزش فنی حرفه‌ای، برگزاری کلاس‌های روان‌شناسی و مشاوره مداوم به زنان و خانواده آن‌ها، آموزش مهارت‌های خلاقیت کسب‌وکار به زنان سرپرست خانوار، تقویت اعتمادبه‌نفس زنان خودسرپرست برای باور توانمندی‌های خود و ایجاد شغل در منزل، ترویج فرهنگ کار و تلاش بین زنان سرپرست خانوار و خانواده‌های آسیب‌دیده. با توجه به متغیرهایی که در این عامل قرار گرفته‌اند، می‌توان نتیجه گرفت آموزش و برگزاری دوره‌های آموزشی مهارت و کاریابی سهم قابل‌توجهی در توسعه مشاغل خانگی در محله مورد مطالعه داشته است.

عامل سوم، تقویت ارتباطات، شبکه‌سازی و تعاملات: این عامل نیز به‌تنهایی توانسته است ۱۶/۴ درصد از واریانس کل را تبیین کند. متغیرهایی که در این عامل دارای بار عاملی بزرگ‌تر از ۰/۵ بودند، عبارت‌اند از: ترغیب زنان برای شبکه‌سازی و تعاملات با یکدیگر برای فروش محصولات، مهارت‌آموزی در زمینه کامپیوتر و اینترنت برای راه‌اندازی مشاغل خانگی، تحقیق درباره ارائه مدل‌های مناسب کسب‌وکار خانگی در محله‌های آسیب‌پذیر، افزایش مسیرهای ارتباطی با نهادهای مرتبط، شناسایی و معرفی مشاغل خانگی مناسب برای زنان سرپرست خانوار، تقویت روحیه و تمایل به کارآفرینی در زنان سرپرست خانوار.

عامل چهارم، پرداخت وام‌های بلندمدت و کوتاه‌مدت: عامل چهارم به میزان ۱۰/۱ درصد واریانس کل را تبیین می‌کند. متغیرهایی که در این عامل دارای بار عاملی بزرگ‌تر از ۰/۵ بودند، عبارت‌اند از: پرداخت وام‌های بلندمدت به زنان سرپرست خانواده و آسیب‌دیده برای اشتغال در منزل، اعطای وام به دانش‌آموختگان زن در جهت اشتغال در منزل با مشارکت زنان سرپرست خانوار، تشکیل تعاونی‌های ویژه زنان سرپرست خانوار، دادن وام‌های سریع و کم‌بهره به کارآفرینان خانگی ویژه زنان سرپرست خانوار، ایجاد اشتغال خانگی در قالب خوشه‌های کسب‌وکار (ایجاد چند شغل مرتبط با یک موضوع)؛ بنابراین براساس متغیرهایی که در این عامل قرار گرفتند، می‌توان نتیجه گرفت عامل پرداخت وام‌های بلندمدت و کوتاه‌مدت و تشکیل تعاونی‌های ویژه زنان سرپرست خانوار به‌عنوان عامل چهارم در توسعه مشاغل خانگی در محله مورد مطالعه (کوی محمدیه) نقش ایفا می‌کند.

عامل پنجم، استفاده از ظرفیت فضای مجازی و رسانه‌ها برای حمایت از مشاغل خانگی: در عامل پنجم که حدود ۶ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند، متغیرهای استفاده از ظرفیت فضای مجازی برای حمایت از مشاغل خانگی زنان سرپرست خانوار، معافیت مالیاتی برای شرکت‌هایی که از زنان سرپرست خانوار استفاده کنند، ترویج فرهنگ مصرف محصولات و تولیدات خانگی، ایجاد بازارچه‌های فروش محصولات زنان سرپرست خانوار در فضای مجازی دارای بار عاملی بالاتر از ۰/۵ هستند. این عامل بر استفاده از ظرفیت فضای مجازی تأکید دارد. به این ترتیب استفاده از فضای مجازی، راهکار مناسبی برای توسعه مشاغل خانگی یا اشتغال در منزل محسوب می‌شود.

عامل ششم، حمایت‌های ویژه دولت و نهادها از مشاغل خانگی زنان سرپرست خانوار: در عامل ششم که حدود ۵/۷ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند، متغیرهای توجه ویژه به وضعیت اشتغال فرزندان زنان سرپرست خانوار، حمایت همه‌جانبه دولت از مشاغل خانگی زنان سرپرست خانوار، حمایت ویژه از مشاغل خانگی نو و کارآفرینان خانگی، هماهنگ‌سازی نهادهای دولتی در راستای ایجاد مشاغل خانگی و جلوگیری از موازی‌کاری دارای بار عامل بالاتر از ۰/۵ بوده‌اند. این عامل بر خانوار تأکید دارد.

عامل هفتم، حمایت قانونی و حقوقی از مشاغل خانگی: در این عامل که حدود ۴ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند، متغیرهای حمایت‌های حقوقی مناسب از مشاغل زنان سرپرست خانواده و افراد آسیب‌دیده، کاهش نابرابری دستمزدی بین زنان و مردان سرپرست خانوار در مشاغل یکسان، معافیت مالیاتی برای شرکت‌هایی که از زنان سرپرست خانوار استفاده کنند، دارای بار عاملی بالاتر از ۰/۵ هستند.

عامل هشتم، مدیریت و سازمان‌دهی مشاغل خانگی: این عامل ۳/۸ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند و متغیرهای آن سازمان‌دهی و مدیریت مشاغل خانگی زنان سرپرست توسط مدیران زن، اولویت‌دادن به زنان سرپرست خانوار هنگام تعریف وام‌های خوداشتغالی، بار عاملی بالاتر از ۰/۵ دارند.

عامل نهم، ایجاد شغل برای چند نفر به صورت نمونه: این عامل نیز ۳/۸ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند. در این عامل، متغیرهای ایجاد شغل برای چند نفر از زنان سرپرست خانوار به صورت نمونه، حمایت نهادها در زمینه فروش محصولات تولیدی در منزل و هماهنگی با مراکز فروش دارای بار عاملی بالاتر از ۰/۵ بوده‌اند.

زنان، به‌عنوان نیمی از جمعیت، تأثیر مستقیمی در توسعه جامعه دارند؛ زیرا هدف هر جامعه‌ای، به‌حداکثر رساندن رفاه اجتماعی است و رفاه اجتماعی تابعی از درآمد سرانه، توزیع عادلانه درآمد، بهبود سطح امکانات آموزشی، بهداشتی، رفاهی و میزان مشارکت اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، سیاسی مردان و زنان است. در جامعه‌ای که مشارکت زنان در زمینه اشتغال و فعالیت‌های اقتصادی بیشتر باشد، رفاه اجتماعی نیز بیشتر خواهد بود؛ زیرا مشارکت زنان در بازار کار موجب کاهش نرخ باروری، افزایش سطح تولید، افزایش درآمد سرانه و در نتیجه افزایش رفاه اجتماعی کل جامعه می‌شود. برابری، عدالت، انسان‌دوستی یا داشتن حق زندگی در نزد جوامع مختلف سبب می‌شود که برنامه‌هایی برای یاری‌رسانی به اقشار آسیب‌پذیر و کم‌درآمد در نظر گرفته شود؛ بنابراین برای رسیدن به چنین اهدافی، افراد و اقشار آسیب‌پذیر از جمله زنان بدسرپرست نیازمند کمک و حمایت همه‌جانبه نهادهای دولتی و جامعه به‌طور مشترک هستند.

براساس نتایج، به‌طور خلاصه و برحسب اولویت می‌توان مشاغل زیر را برای افراد آسیب‌دیده و زنان سرپرست خانوار پیشنهاد کرد. مشاغل مرتبط با صنایع دستی: دوزندگی و رشته‌های مرتبط در منزل (دوخت کیف، کمر بند، جای موبایل، دستگیره و...); فرش‌بافی (فرش، گلیم و...); طراحی (عروسک‌سازی، طراحی و دوخت مقنعه و روسری، طراحی و ساخت مانکن).

مشاغل مرتبط با صنایع خوراکی: بسته‌بندی خشکبار و ادویه‌جات در منزل (زعفران، زرشک، کشمش، سبزیجات و...); تهیه غذا و موارد مرتبط در منزل (ترشیجات، مربا، سمنو و غذاهای محلی); بسته‌بندی تنقلات و موارد مشابه در منزل (بسته‌بندی میوه‌جات، قره‌قروت، نقل و آب‌نبات); تولید و بسته‌بندی گیاهان دارویی؛ تولید و بسته‌بندی عرقیجات گیاهی؛ تهیه مواد اولیه غذا و خوراکی در منزل (رشته آش، موسیر و سیر و پیازداغ برای رستوران‌ها و منازل). مشاغل خدماتی: آرایشگری؛ خیاطی؛ تولید جعبه‌های مقوایی تزئینی و کادویی.

براساس نتایج، به‌طور خلاصه و برحسب اولویت می‌توان راهکارهای زیر را برای ایجاد شغل‌های خانگی برای افراد آسیب‌دیده و زنان سرپرست خانوار پیشنهاد کرد: (۱) بازاریابی، تبلیغ و فروش محصولات و تولیدات خانگی؛ (۲) حمایت‌های دولتی و مالی؛ (۳)

برگزاری دوره‌های آموزشی و مهارت‌آموزی؛ ۴) ارتباطات، شبکه‌سازی و تعاملات؛ ۵) فرهنگ‌سازی و توانمندسازی از طریق رسانه‌ها و فضای مجازی؛ ۶) حمایت قانونی و حقوقی.

مأخذ مقاله: متسخرج از طرح پژوهشی با عنوان «تدوین راهکارهای اشتغال و کارآفرینی در منزل با تأکید بر یک محله آسیب‌پذیر شهر همدان»، با حمایت معاونت توسعه اقتصادی استانداری همدان. در این مقاله تعارض منافی وجود ندارد.

منابع

- احمدپور داریانی، محمود (۱۳۸۵). کارآفرینی در کسب‌وکارهای خانگی. تهران: محراب قلم.
- اندیشکده برهان (۱۳۹۷). *اشتغال زنان: پیامدها و راهکارها*. تهران: دیدمان.
- بهرامی پاهو، رحمت‌الله (۱۴۰۱). سنجش توسعه کارآفرینی زنان سکونتگاه‌های غیررسمی سنندج با تأکید بر کسب‌وکارهای خانگی. *فصلنامه پژوهش‌های بوم‌شناسی شهری*، ۱۳(۳)، ۸۱-۹۶. <https://doi.org/10.30473/grup.2022.49133.2436>
- پرچمی، داود و جلالی، فاطمه (۱۳۹۸). بررسی تطبیقی کسب‌وکارهای خانگی در راستای تحقق سیاست‌های کلی اشتغال. *فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان*، ۷(۲)، ۱۶۵-۱۸۵. <https://doi.org/10.32598/JMSP.7.2.164>
- پیشگاهی‌فرد، زهرا و ام‌البنین، پولاب (۱۳۸۹). آینده‌پژوهی وضعیت اشتغال زنان در منطقه خاورمیانه با تأکید بر جایگاه ایران. *پژوهش زنان*، ۷(۳)، ۸۹-۱۰۶.
- حجاریان، احمد (۱۴۰۱). تبیین بسترهای بنیادین توسعه مشاغل خانگی روستایی با رویکرد تحلیل مضمون. *نشریه علمی جغرافیا و برنامه‌ریزی*. <https://doi.org/10.22034/GP.2022.50649.2979>
- خنیفر، حسین، احمدی آرم، هادی، و زمانی‌فر، محسن (۱۳۸۹). کارآفرینی خانگی: انگیزه‌ها و نقش عوامل جمعیت‌شناختی بر آن. *توسعه کارآفرینی*، ۳(۹)، ۱۸۱-۲۰۳. https://jed.ut.ac.ir/article_22820.html
- دین‌آبادی، باویل (۱۳۹۶). *زنان سرپرست خانوار*. تهران: اساتید دانشگاه.
- رامبد، امیلیا و مختاری‌پور قهرودی، مهدی (۱۳۹۹). بررسی جامعه‌شناختی تأثیر اشتغال زنان بر توسعه اجتماعی ایران (مطالعه موردی: زنان صاحبان مشاغل خانگی در مناطق ۱۶ و ۱۹ تهران). *مطالعات توسعه اجتماعی ایران*، ۴۷(۳)، ۱۳۳-۱۵۸.
- علی‌پور، شهرام، هاشمی، سید محمود و عامری شهبابی، محسن (۱۳۹۸). ارائه مدل توسعه کسب‌وکارهای خانگی در شهر تهران مبتنی بر رویکرد محله‌محوری. *فصلنامه مدیریت کسب‌وکار*، ۴۴، ۳۴۳-۳۶۴. <https://20.1001.1.22520104.1398.11.44.17.3>
- سعدی، حشمت‌اله، و حیدری، فریبا (۱۳۹۲). تعاونی‌های کسب‌وکار خانگی در استان همدان (چالش‌ها و راهکارها). *فصلنامه توسعه کارآفرینی*، ۱۶(۱)، ۸۷-۱۰۴. <http://doi:10.22059/jed.2013.36250.104>
- فتاحی، محمدعظیم، حیدرزاده، کامبیز و بدیع‌زاده، علی (۱۳۹۹). چالش‌ها و فرصت‌های صادراتی مشاغل خانگی (صنایع‌دستی استان همدان). *نشریه علمی راهبردهای بازرگانی*، ۱۷(۱۵)، ۱۰۱-۱۱۴. <http://doi:10.22070/cs.2020.3196>
- فتاحی، محمدعظیم، حیدرزاده، کامبیز و بدیع‌زاده، علی (۱۴۰۱). شناسایی عوامل مؤثر قابلیت‌های فناوری بر افزایش ظرفیت‌های نوآوری در توسعه کسب‌وکارهای خانگی. *مدیریت کسب‌وکار*، ۱۴(۱)، ۲۴-۴۰. <https://20.1001.1.22520104.1401.14.53.2.7.40-24>
- فلاح، محمدرضا (۱۳۹۷). شناسایی پیشران‌های مؤثر در توسعه کسب‌وکارهای بسیار کوچک (میکرو) در بخش مشاغل خانگی روستایی. *فصلنامه علمی-پژوهشی تحقیقات بازاریابی نوین*، ۸(۳)، ۱۱۹-۱۴۰. <https://doi.org/10.22108/nmrj.2018.108568.1539>
- قادرمرزی، حامد (۱۳۹۴). برنامه‌ریزی راهبردی توسعه اشتغال در نواحی روستایی شهرستان جوانرود. *اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، ۴(۱)، ۱۰۹-۱۳۰. <http://dx.doi.org/10.18869/acadpub.ser.4.11.109>
- محمدزاده هروی، مریم (۱۳۹۷). *اشتغال زنان و تأثیر آن بر سبک زندگی اسلامی*. تهران: اینور.

- مرادنژادی، همایون و واحدی، مرجان (۱۳۹۸). واکاوی موانع راه‌اندازی کسب‌وکارهای خانگی در مناطق روستایی استان ایلام. *تحقیقات اقتصاد کشاورزی*، ۱۲(۳)، ۳۰۳-۳۱۸. <https://doi.org/20.1001.1.20086407.1398.11.43.15.4.318-303>
- موحدی، رضا، حاجی هاشمی، زهرا و شهیدی، نوشین (۱۳۹۸). عوامل اثرگذار بر کارآمدی پروژه‌های توانمندسازی زنان روستایی، مورد: تعاونی‌های خرد اعتباری در استان اصفهان. *فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، ۸(۱)، ۱۶۱-۱۸۲.
- مهدی‌پور، زهرا، امام‌قلی‌زاده، سعید و میرانی انارمرزی، سید احسان (۱۴۰۲). ارزیابی عوامل توانمندساز مشاغل خانگی با رویکرد کسب‌وکارهای تعاونی در استان مازندران. *فصلنامه تعاون و کشاورزی*. <https://doi.org/10.22034/ajcoop.2023.366341.1811>
- نادری مهدی، کریم و تیموری، زهرا (۱۳۹۶). شناسایی راهکارهای توسعه مشاغل خانگی زنان روستایی شهرستان اراک. *توسعه محلی (روستایی-شهری)*، ۹(۲)، ۳۰۷-۳۲۴. <https://doi.org/10.22059/jrd.2017.67456>
- نجفی، بهمن و صفا، لیلا (۱۳۹۳). بررسی کسب‌وکارهای خانگی کارآفرینانه و موانع و چالش‌های توسعه آن‌ها در مناطق روستایی. *نشریه کارآفرینی در کشاورزی*، ۱(۲)، ۶۱-۷۳.
- یعقوبی فرانی، احمد و جلیلیان، سارا (۱۳۹۴). اثرات اقتصادی و اجتماعی مشاغل خانگی زنان روستایی در شهرستان اسلام‌آباد غرب. *اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، ۴(۲)، ۹۲-۱۱۳. <http://dx.doi.org/10.18869/acadpub.ser4.12.93>

- Ahmadpour Dariani, M. (2015). *Entrepreneurship in home businesses*. Tehran: Mehrab Qalam. (In Persian)
- Ali, S., Paguio, R., & Breen, J. (2011). Local government support programs for home-based businesses: challenges and strategies. *International Journal of Business Research*, 11(1), 164-175. <https://ssrn.com/abstract=1861610>
- Alipur, S., Hashemi, S. M., & Ameri Shahrabi, M. (2018). Presenting the development model of home businesses in Tehran based on the neighborhood-oriented approach. *Business Management Quarterly*, 44, 343-364. <https://20.1001.1.22520104.1398.11.44.17.3> (In Persian)
- Alom, F., Abdullah, M. A., Moten, A. R., & Azam, S. F. (2016). Success factors of overall improvement of microenterprises in Malaysia: an empirical study. *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 6(1), 1-13. <https://10.1186/s40497-016-0050-2>
- Bahrami Paveh, R. (2022). Developing Urban Sustainability and Empowering Women Through Home-based Businesses, Case Study of Informal Settlements in Sanandaj. *Urban Ecology Research Quarterly*, 13(3), 81-96. <https://10.30473/grup.2022.49133.2436> (In Persian)
- Breen, J., & Karanasios, S. (2010). Growth and expansion of women-owned home-based business. *International Business & Economics Research Journal (IBER)*, 9(13). <https://doi.org/10.19030/iber.v9i13.651>
- Burhan think tank (2018). *Women's employment: consequences and solutions*. Tehran: Didman Publications. (In Persian)
- Dadheech, R., & Sharma, D. (2023). Home-based work or non-home-based work? Factors influencing work choices of women in the informal sector. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 43(1-2), 89-106. <https://doi.org/10.1108/IJSSP-08-2021-0200>
- Dinabadi, B. (2016). *Female-headed households*. Tehran: University Professors Publications. (In Persian)
- Donga, G., Ngirande, H., & Shumba, K. (2016). Perceived barriers to the development of small, medium and microenterprises: A case study of Thulamela Municipality in the Limpopo Province. *Problems and Perspectives in Management*, 14(4), 61-66. [https://doi:10.21511/ppm.14\(4\).2016.07](https://doi:10.21511/ppm.14(4).2016.07)
- Fallah, M. R. (2018). Identifying Drivers Affecting Micro-Business Development in Rural Home Business. *New Marketing Research Journal*, 8(3), 119-140. <https://doi.org/10.22108/nmrj.2018.108568.1539> (In Persian)
- Fattahi, M. A., Heidarzadeh, K., & Abadizadeh, A. (2022). Identifying the effective factors of technology capabilities on increasing innovation capacities in the development of home-based businesses. *Journal of Business Management*, 14(53), 24-40. <http://20.1001.1.22520104.1401.14.53.2.7> (In Persian)
- Fattahi, M. A., Heidarzadeh, K., & Badi Zadeh, A. (2020). Challenges and export opportunities of home-based businesses (handicrafts of Hamadan province). *Commercial Strategies*, 17(15), 101-114. <http://doi: 10.22070/cs.2020.3196>

- Galloway, L., & Kapasi, I. (2014). *Rural home-based businesses and their contribution to rural lives: An exploratory study*. Research Report, Heriot-Watt University, Edinburgh.
- Ghademarzi, H. (2015). Employment Strategic Planning in Rural Area of Javanrood. *Space Economy & Rural Development*, 4(11), 109-130. <http://dx.doi.org/10.18869/acadpub.serd.4.11.109> (In Persian)
- Jain, A., & Courvisanos, J. (2013). Home based business in suburban peripheral regions and government policy: A case study of Casey, Melbourne, Australia. *Australasian Journal of Regional Studies*, 19(2), 295-318. <https://search.informit.org/doi/abs/10.3316/ielapa.587071581446983>
- Kapasi, I., & Galloway, L. (2018). Home-based businesses: An exploration of business model heterogeneity. *Journal of Business Models*, 6(3), 63-78.
- Khanifar, H., Ahmadi-Azerm, H., & Zamanifar, M. (2010). *Home entrepreneurship: motivations and the role of demographic factors on it*. *Journal of Entrepreneurship Development*, 3(3), 181-203.
- Maliwichi, L. L., Manenzhe-Ramarope, M., & Strydom, M. (2023). The role of small-scale apparel manufacturing businesses in the provision of employment and income generation. *Development Southern Africa*, 1-15. <https://doi.org/10.1080/0376835X.2022.2162853>
- Mirlotfi, M. R., Alavizadeh, S. A. M., & Badakhsh, Y. (2014). The Pathology of Home Business Development in Rural Areas (Case Study: Dyshmuk District in Kohgiluyeh County). *Journal of Research and Rural Planning*, 3(1), 1-11. <http://doi: 10.22067/jrrp. v3i5.17556>
- Mohammadzadeh Heravi, M. (2017). *Women's employment and its effect on Islamic lifestyle*. Tehran: Aynor Publications. (In Persian)
- Mokhtari, M., & Koch Peideh, F. (2014). *Explaining the factors affecting the establishment of home businesses, empirical evidence: businesses covered by the agricultural jihad in the west of Mazandaran province*. Second National Conference on Entrepreneurship and Competitiveness, Sari, Center for Entrepreneurship and Communication with Industry of Mazandaran University, Sari, May 31, 86-87. (In Persian)
- Moorthy, M. K., Tan, A., Choo, C., Wei, C.S., Yong Ping, J. T., & Kah Leong, T. (2012). A Study on Factors Affecting the Performance of SMEs in Malaysia. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 4(2), 224-239.
- Moradnezehadi, H., & Vahedi, M. (2019). Analyzing Barriers of Home Businesses Start up in Rural Areas of Ilam Province. *Agricultural Economics Research*, 11(43), 303-318. <https://doi.org/20.1001.1.20086407.1398.11.43.15.4> (In Persian)
- Movahedi, R., Haji Hashemi, Z., & Shahidi, N. (2018). Factors affecting the efficiency of rural women's empowerment projects, case: Microcredit cooperatives in Isfahan province. *Quarterly Journal of Spatial Economics and Rural Development*, 8(1), 161-182. (In Persian)
- Muske, G. & Woods, M. (2005). *Home-based business: An economic development alternative*. Oklahoma Cooperative Extension Fact Sheets, Division of Agricultural Sciences and Natural Resources, Oklahoma State University.
- Naderi Mahdei, K., & Teimouri, Z. (2017). Identifying Solutions for the Development of Home Women's Rural Workers Town of Arak. *Community Development (Rural and Urban Communities)*, 9(2), 307-324. <https://doi.org/10.22059/jrd.2017.67456> (In Persian)
- Najafi, B., & Safa, L. (2014). Investigating entrepreneurial home businesses and the obstacles and challenges of their development in rural areas. *Journal of Studies in Entrepreneurship and Sustainable Agricultural Development*, 1(2), 61-73. (In Persian)
- Ndege, M., & Van der Bijl Park, G. P. (2015). Factors that affect the growth and development of small, micro and medium-sized business enterprises in the Vaal Triangle region of Gauteng Province in South Africa. *European Journal of Business, Economics and Accountancy*, 3(3), 73-100.
- Osterwalder, A., & Pigneur, Y. (2010). *Business model generation: a handbook for visionaries, game changers, and challengers* (Vol. 1). John Wiley & Sons.
- Parchami, D., & Jalali, F. (2019). Comparative Analysis of Home-based Businesses in Achievement of Macro Employment Policies. *Quarterly Journal of the Macro and Strategic Policies*, 7(26), 164-185. <https://doi.org/10.32598/JMSP.7.2.164> (In Persian)

- Pishgahifard, Z., & Poolab, O. (2009). A Future Research on the Status of Women's Employment in Middle East Case Study of Iran. *Woman in Development & Politics*, 7(3), 89-106. (In Persian)
- Rambod, E., & Mokhtarpour, M. (2020). Sociological Study of the Impact of Women's Employment on Social Development in Iran (Case of Study: Women Home Business Owners in 16th and 19th Districts of Tehran). *Journal of Iranian Social Development Studies*, 12(47), 133-158.
- Reshi, I. A., & Sudha, T. (2023). Economic empowerment of women: a review of current research. *International Journal of Educational Review, Law and Social Sciences (IJERLAS)*, 3(2), 601-605. <https://doi.org/10.54443/ijerlas.v3i2.746>
- Reuschke, D., & Mason, C. (2022). The engagement of home-based businesses in the digital economy. *Futures*, 135, 102542. <https://doi.org/10.1016/j.futures.2020.102542>
- Saadi, H., & Heidari, F. (2013). Home Business Cooperatives (HBCs) in Hamedan Province: Challenges and Solutions. *Journal of Entrepreneurship Development*, 6(1), 87-104. [Doi: 10.22059/jed.2013.36250](https://doi.org/10.22059/jed.2013.36250)
- Sancak, I. E. (2023). Change management in sustainability transformation: A model for business organizations. *Journal of Environmental Management*, 330, 117165. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2022.117165>
- Strydom, J. (2017). Longevity of SMMEs in Soweto: Does marketing play a role? *African Journal of Science, Technology, Innovation and Development*, 9(6), 685-695. <http://dx.doi.org/10.1080/20421338.2017.1355603>
- Sulaiman, R., Shariff, S. S. M., & Ahmad, M. S. (2009). The e-Business Potential for Home-Based Businesses in Malaysia: A Qualitative Study. *International Journal of Cyber Society and Education*, 2(1), 21-36.
- Susanti, E., & Mas'udah, S. (2017). Women's empowerment model in home-based industries in East Java Province, Indonesia Model pemberdayaan perempuan pada industri rumah tangga di Provinsi Jawa Timur, Indonesia. *Masyarakat, Kebudayaan dan Politik*, 30(4), 353-366. <http://core.ac.uk>
- Tonmoy Islam, T. M., & Kotikula, A. (2023). Home-Based Work Decisions among Bangladeshi Women. *Asian Development Review*, 40(01), 79-111. <https://doi.org/10.1142/S0116110523500026>
- Tyas, W. P. (2015). Resilience, a home-based enterprises and social assets in post-disaster recovery: a study from Indonesia. *Doctoral Dissertation*, Newcastle University.
- Yaghoubi Farani, A., & Jalilian, S. (2015). Social and Economic Consequences of Domestic Occupations of Rural Women in the County of West Islam-Abad. *Space Economy & Rural Development*, 4(12), 93-113. <http://dx.doi.org/10.18869/acadpub.serid.4.12.93> (In Persian)